

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ТА НАУКИ  
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ  
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА МІСЬКА ДИТЯЧА ЕКОЛОГІЧНА СТАНЦІЯ**

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Від 29 грудня 2016 року № 4

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ департаменту освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської облдержадміністрації

\_\_\_\_\_ № \_\_\_\_\_

**Навчальна програма з позашкільної освіти  
еколого-натуралістичного напрямку  
«Любителі домашніх тварин»**

**Автор:**

Королик Михайло Юрійович – керівник гуртків Івано-Франківської міської дитячої екологічної станції

**Рецензенти:**

Волчовська-Козак О.Є. – доцент кафедри біології та екології ВДНЗ «Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника»;

Шиян Г.Г. – завідувач зоолого-рослинницьким відділом Івано-Франківської міської дитячої екологічної станції

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Домашніх тварин утримують люди різного віку і професій. Одним це приносить радість пізнання природи, інші вбачають у своїх підопічних друзів, які потребують любові та піклування, відповідаючи, у свою чергу, відданістю.

Утримуючи тварин в умовах живого куточка чи навчальної ферми, людина бере на себе багато турбот, які потребують зусиль і часу, а головне – спеціальних знань. Необхідно знати про особливості поведінки, умови утримання, розведення та годівлі тварин. Не випадково із сотень видів тварин лише незначна їх частина може утримуватися в умовах живого куточка. На ці й інші питання можна дати відповіді, лише ознайомившись з курсом зоології - науки про тваринний світ.

Головною метою програми гуртка «Любителі домашніх тварин» - створення умов для творчої самореалізації та професійного самовизначення дітей у процесі засвоєння базових знань з зоології.

Завдання програми:

- поглиблене вивчення наук біологічного циклу, зокрема зоології, послідовне розширення знань, отриманих на уроках;
- забезпечення потреб особистості у творчій самореалізації;
- підготовка підлітків до активної громадської та професійної діяльності;
- створення умов для соціального захисту й організації змістовного дозвілля відповідно до інтересів, здібностей і обдаровань учнів.

Представлена програма розроблена на основі програми гуртка „Любителі домашніх тварин” (Русан Г.Л.) з „Програм гуртків природничо-

біологічного напрямку” (Рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист МОНУ №1/11-5131 від 09.12.2003р.).

Загальне навантаження 144 години на рік (4 години на тиждень).

Для викладення деяких тем, зокрема ветеринарної медицини, бажано запросити спеціаліста, в іншому випадку варто акцентувати увагу на профілактиці захворювань.

Програма розрахована на дітей молодшого та середнього шкільного віку.

### Навчально-тематичний план

№ з/п	Назва розділу	Кількість годин		
		Теоретичні	Практичні	Разом
1	Вступ	2		2
2	Клас ссавців. Загальна характеристика	6	4	10
3.	Анатомо-фізіологічні особливості ссавців	12	10	22
4	Дрібні гризуни	10	8	18
5	Кролі	10	24	34
6	Нутрії	4	6	10
7	Кішки	4	16	20
8	Собаки	8	14	22
9	Підсумкове заняття	2	4	6
<b>Всього</b>				<b>144</b>

### ЗМІСТ ПРОГРАМИ

#### 1. Вступ (2 год.):

Ознайомлення з планом роботи гуртка. Приручення й одомашнення тварин. Поняття про добробут тварин. Проблема гуманного ставлення до тварин. Охорона тваринного світу. Червона книга, природоохоронні території України.

#### 2.Клас ссавців. Загальна характеристика (10 год.)

Походження ссавців. Різноманітність ссавців. Середовище існування, пристосування до нього. Сезонні зміни в природі та їх значення для життя ссавців.

### ***Практична робота***

Екскурсії на природу. Спостереження за ссавцями в середовищі їх існування.

## **3. Анатоμο-фізіологічні особливості ссавців (22 год.)**

Зовнішня будова. Покриви: їх будова. Покриви: їх функції. Скелет. Травна система. Система дихання. Кровоносна система: її будова. Кровоносна система: її функції. Кров: склад. Кров: функції. Нервова система. Типи нервової діяльності. Рефлекси. Органи чуттів. Видільна система. Розмноження ссавців. Розвиток ссавців.

### ***Практичні роботи***

Вивчення будови волосяного покриву під мікроскопом. Вивчення складу кісток на наявність мінеральних і органічних речовин. Вивчення складу крові під мікроскопом. Вивчення умовних рефлексів на прикладі ссавців живого куточка.

## **4. Дрібні гризуни (18 год.)**

Хом'яки. Декоративні щури. Піщанки. Морські свинки. Шиншили. Походження, біологічні особливості, умови утримання, годівля, розведення. Хвороби гризунів, їх профілактика та лікування. Правила особистої гігієни при утриманні гризунів.

### ***Практичні роботи***

Спостереження за поведінкою гризунів в домашніх умовах. Добір пар для розведення. Складання раціонів для різних видів гризунів. Догляд за тваринами.

## **5. Кролі (34 год.)**

Походження кролів. Біологічні особливості кролів. Умови утримання кролів. Годівля кролів. Поняття про кормову одиницю. Корми, їх склад. Складання раціонів. Породи. Методи розведення. Особливості вирощування молодняку. Хвороби кролів. Профілактика та лікування кролів. Правила особистої гігієни в роботі з кролями.

### ***Практичні роботи***

Спостереження за поведінкою кролів в домашніх умовах. Складання раціонів для різних вікових груп тварин. Заготівля кормів на зиму. Виготовлення колекції кормів. Розроблення проекту крільчатника. Складання каталогу порід кролів. Розмноження кролів. Підготовка гнізд до окролів. Проведення профілактичних щеплень. Проведення виставки кролів. Догляд за кролями.

## **6. Нутрії (10 год.)**

Походження, біологічні особливості, умови утримання нутрій. Годівля нутрій. Складання раціонів для нутрій. Породи нутрій. Особливості розведення нутрій. Вирощування молодняку нутрій. Хвороби нутрій, їх профілактика та лікування.

### ***Практичні роботи***

Заготівля кормів для нутрій. Складання раціонів. Виготовлення будиночків для зимового утримання нутрій. Догляд за тваринами.

## **7. Кішки (20 год.)**

Походження, біологічні особливості кішок. Умови утримання котів. Корми та технологія годівлі. Породи, їх класифікація. Розведення і виховання молодняку. Проблеми безпритульних кішок, шляхи їх вирішення. Хвороби котів. Лікування та профілактика. Правила особистої гігієни і техніки безпеки при утриманні тварин.

### ***Практичні роботи***

Експерсія на виставку котів. Складання каталогу порід котів, що утримуються вихованцями. Складання раціонів для різних вікових груп тварин. Експерсія до притулку для тварин. Збирання статистичних даних з питань безпритульних тварин свого району (міста). Проведення виставки котів.

## **8. Собаки (22 год.)**

Походження, біологічні особливості. Умови утримання. Правові аспекти утримання собаки. Технологія годівлі. Корми, їх характеристика. Породи собак, їх класифікація та характеристика. Розведення собак і виховання цуценят. Хвороби собак, їх профілактика та лікування. Проблеми безпритульних тварин, шляхи вирішення. Правила особистої гігієни й техніки безпеки при утриманні собак.

### ***Практичні роботи***

Експерсія на виставку собак. Складання раціонів для різних вікових груп. Експерсія на дресирувальний майданчик. Оформлення виставки малюнків чи фотографій.

## **9. Підсумкове заняття (6 год.)**

Перевірка й оцінювання знань і вмінь учнів на занятті:

- виконання тестових завдань;
- складання діаграми Вена;
- розв'язування задач.

Після закінчення вивчення розділу - підсумкова робота:

- проведення заліків у вигляді ігор: «Поле чудес», «Що? Де? Коли?» та ін.;
- оформлення щоденників дослідницької роботи.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Авшова К. В. Позвоночные животные, изучение их в школе. - М. Просвещение, 1983.
2. Агеев В. Н. и др. Кормление сельскохозяйственной птицы. - М.: Россельхозиздат, 1982.
3. Акаєвський А. І, Криніцин Д. Я., Мелехін П. І. Анатомія і фізіологія тварин. - К.: Держ-видав с/г літ-ри, 1961.
4. Аликаев В. А. и др. Справочник по контролю кормления и содержания животных. - М.: Колос, 1982.
5. Богданова Т. Л. Биология: задания и упражнения. - М.: Высш. шк., 1991.
6. Бондаренко О. Б., Бондаренко С. А. Первая помощь собаке. - К.: Глобус, 1993.
7. Вагин Е.А., Цветкова Р. П. Кролики, нутрии, птица в приусадебных и крестьянских хозяйствах. - М., 1991.
8. Волков Г. К. и др. Ветеринарные советы. -М.: Агропромиздат, 1990.
9. Голинська Є. Л. Генетика. - К.: Рад. шк., 1973.
10. Горюнов Н.А. Домашняя птица в приусадебном хозяйстве. - М.: Россельхозиздат, 1978.
11. Гриневич И. И., Палкий Г.Г. Кролиководство и его продукция. - Минск: Хата, 1994.
12. Евтушеико А. Ф. Болезни кроликов. - К.: Урожай, 1992.
13. Кладовщиков В. Ф. и др. Нутрии в приусадебном хозяйстве. -М.: Россельхозиздат, 1982.
14. Климов А. Ф., Акаевский А. И. Анатомия домашних животных. - Т. 2. - М.: Гос. издат. с/х лит-ры, 1955.
15. Коновалов В.С. Задачі і вправи з генетики. - К.: Рад. шк., 1974.
16. Корытин С. А. Запахи в жизни зверей. -М.: Знание, 1978.
17. Лашко О. І. Птиця на подвір'ї. - К.: Урожай, 1993.



18. Лобашев М. Е. и др. Генетика с основами селекции. - М.: Просвещение, 1970.
19. Луцкая Л. А., Никишов А. И. Самостоятельные работы учащихся по зоологии. - М.: Просвещение, 1987.
20. Макогон О. Г., Надворный В. Г. Ігри з зоології. - К.: Рад. шк., 1988.
21. Максаков В. Я. Годівля сільськогосподарських тварин. - К.: Урожай, 1987.
22. Мешкова Н.Н. Клуб собаководства. - М.: Патриот, 1992.
23. Мезенцев М.Ф. и др. Птицеводство. - М.: Колос, 1967.
24. Мичко Е.Н., Белецкий НА. Как вырастить звезду ринга. - М.: НиваРоссии, 1998.
25. Наумов С. П. Зоология позвоночных. - М.: Просвещение, 1973.
26. Осадчий А.А. Птицы на вашем дворе. - Донецк: Донбас, 1982.
27. Прево А.А., Пельтцер СО. Юному птицеводу. - М.: Уч.-пед. изд-во, 1960.
28. Рахманов А. И., Бессарабов Б.Ф. Фазановые: содержание и разведение. - М.: Агропромиз-дат, 1991.
29. Томмз М. Ф. и др. Нормы кормления и рационы для сельскохозяйственных животных. -М.: Госиздат с/х ли-ры, 1960.
31. Хашт Ф. Генетика животных. - М., 1969.
32. Шухова Е. В., Сердюкова В. О. Лабораторні заняття з зоології. - К.: Рад. шк., 1978.